26-1-56 1/1

EILANDSRAAD VAN ARUBA.

Notulen 1956 no. 1.

N O T U L E N

van de openbare vergadering van de Eilandsraad op Donderdag 26 Januari 1956 des avonds om acht uur.

BEHANDELDE ONDERWERPEN:

VOORZITTER: mr L.C.Kwartsz, Gezaghebber.

TEGENWOORDIG: de leden F.S.Kelly, O.S.Henriquez, E.O.Petronia, O.Croes, F.V.Laclé, J.H.Lake, I.E.Faneyte, J.R.L.Beaujon, D.C. Mathew, M. de Cuba, A.I.W.Wijngaarde, E.R.Finck, A.Werleman, Th.J.Figaroa, C.A.Eman, D.G.Croes en J.A.Croes.

SECRETARIS: L.C.M.Kerstens, secretaris van het eilandgebied.

AFWEZIG: de leden F.B.Tromp en P.Croes met kennisgeving, en de leden J.E.Irausquin en W.C.Anslijn.

De VOORZITTER opent de vergadering.

De VOORZITTER: Mijne heren, ik heet U allen welkom. De heer Gedeputeerde Croes is wegens ziekte verhinderd deze vergadering bij te wonen. Van de heer Tromp is bericht ontvangen, dat ook hij wegens ziekte verhinderd is hedenavond de vergadering bij te wonen. Wij hopen van harte, dat beide heren spoedig hersteld zullen zijn.

1. Ingekomen stukken:

a. Besluit van het Bestuurscollege d.d. 24 November 1955 no. 8576, tot instelling en taakomschrijving van de Dienst voor Arbeidszaken en Maatschappelijke Zorg.

Op voorstel van de Voorzitter wordt dit stuk zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming voor kennisgeving aangenomen.

b. Nieuwjaarswensen van The New First Netherlands Verzekeringsmaatschappij.

Op voorstel van de Voorzitter wordt dit stuk zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming voor kennisgeving aangenomen.

c. Brief van het Bestuurscollege d.d. 5 Januari 1956, betreffende verlaging erfpachtscanon J.M.G.Eman (Bijlage no. 1; ag.no. 4293/ 1955).

Op voorstel van de Voorzitter wordt dit stuk zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming naar de afdelingen verwezen.

d. Brief van het Bestuurscollege d.d.5 Januari 1956, betreffende erfpachtsaanvrage van de N.V. Jan Bodegom & Co. Aruba N.V. met verminderde canon (Bijlage no. 2; ag.no. 4512/ 1955).

Op voorstel van de Voorzitter wordt dit stuk zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming naar de afdelingen verwezen.

e. Ontwerp-eilandsverordening tot vaststelling van het slot van de rekening over het dienstjaar 1953 (Bijlage no. 3; ag.no. 10649/ 1955).

Op voorstel van de Voorzitter wordt dit stuk zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming naar de afdelingen verwezen.

2. Voorstel van het Bestuurscollege d.d. 19 Januari 1956 no. 502 Geheim, betreffende uitbreidingsplannen Watervoorzieningsdienst (Bijlage no. 4).

De VOORZITTER: De geheimhouding betreffende de inhoud van dit voorstel wordt bij deze opgeheven. De heer Gedeputeerde Henriquez zal een

korte uiteenzetting geven van de voorgeschiedenis van deze zaak.

De heer O.S.HENRIQUEZ, Gedeputeerde: Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat wij de morele verplichting hebben om bij een project van deze opzet even, afgezien van wat in de stukken is opgenomen, een korte beschouwing te geven. Dit project is veel grootser opgezet dan het plan, dat vorig jaar gereed kwam voor uitbreiding van de waterdistillatie-inrichting op Balashi. Ik stel er dan ook prijs op om een korte uitleg te geven, waarom nu een ander plan naar voren wordt gebracht dan vorig jaar. Het vorige plan had alleen maar tot doel meer water te produceren, opdat bij normale aanwas van de bevolking en uitbreiding van het distributienet tenslotte iedereen op Aruba water zou kunnen krijgen. De opzet van het plan, dat nu wordt ingediend, is niet alleen meer water voor de bevolking te produceren, maar ook goedkoper water en ook rekening te houden met de mogelijkheid tot verbreding van de economische basis van ons eiland. Want, Mijnheer de Voorzitter, al het gepraat, dat wij de laatste jaren gehoord hebben over meer industrie en verbeterde economische basis, heeft geen zin indien de belangrijkste factoren voor industrie op het eiland niet aantrekkelijk zijn. Ik wil hiermede zeggen, dat met de huidige waterprijs en de huidige prijs voor electriciteit geen enkele fabriek kan concurreren tegen andere fabrieken in dit gebied. De opzet van dit project is inderdaad groot, maar het moet niet alleen gezien worden als een voorziening in de waterbehoefte van de toekomst; het beoogt ook productie van goedkoper water voor de bevolking, die naar verwacht mag worden, meer water zal verbruiken, en ook, dat wij met dit meer en goedkopere water eens kunnen gaan beginnen met wat landbouw. Het Bestuurscollege heeft gedacht aan de mogelijkheid van hydroponics, z.g. soilless agriculture, waarbij gebruik gemaakt wordt van water,grint en de nodige chemicaliën, die in het water worden gebracht. Deze hebben wij gedacht op grotere schaal toe te passen,

teneinde op die manier ons eiland eigen verse groenten te verschaffen en bovendien ook enige werkverschaffing te creëren. Verder zou, zoals ik U reeds gezegd heb, dit meer en goedkopere water industrievestiging mogelijk en attractief kunnen maken. Ook wordt rekening gehouden met de mogelijkheid, waarvan de verwachtingen bij het Bestuurscollege thans zeer hoog zijn, n.l. de mogelijkheid van een toeristenhotel op vrij grote basis.

Mijnheer de Voorzitter, het is ons niet alleen te doen om een industrie hier te krijgen voor het geval de grote maatschappij, die ons thans in leven houdt, de Lago, weg zou gaan of minder zou gaan produceren, neen, het probleem is er ook nú, zelfs wanneer de Lago zou blijven voor nog twintig jaar of meer. We hebben zo langzamerhand het maximum bereikt, de Lago zal niet meer uitbreiden; het gouvernement heeft zo langzamerhand ook zijn top bereikt en kan ook niet meer krachten absorberen. Daartegenover staat, dat er ieder jaar zoveel jongelui op de markt komen, die werk zoeken. Die moeten we kunnen opvangen, zelfs wanneer de Lago blijft. Daarvoor is nodig meer industrie en om meer industrie te krijgen moeten we kunnen aanbieden: goedkope stroom en meer en goedkoper water. Ik geloof, Mijnheer de Voorzitter, dat ik hiermede in het kort de quintessens van dit project naar voren heb gebracht. Ik dank U.

De heer A.WERLEMAN: Mijnheer de Voorzitter, wij betreuren het, dat eerst te elfder ure besloten is de geheimhouding van dit stuk op te heffen. Ik moet ook enige opmerkingen maken naar aanleiding van de beschouwing van Gedeputeerde Henriquez. Hij zegt, dat het vroegere plan van het Bestuurscollege alleen er toe strekte om de gehele bevolking van Aruba van water te voorzien en niets meer. Ik meen, dat het plan ook inhield, de verlaging van de waterprijs tot f. 1,--. Dat is niets nieuws, dat heb ik reeds lang gehoord. Misschien waren de plannen nog niet geheel uitgewerkt, maar zij bestonden reeds in

de hoofden van de vroegere gedeputeerden. Omdat er geen tijd meer voor was, konden zij niet op papier komen, maar ze bestonden reeds. Dan zegt de heer Henriquez, dat wij met deze nieuwe distillatie-inrichtingen goedkopere electriciteit zullen krijgen. Dat was ook begrepen in de plannen, die indertijd bestonden. Aan landbouw en hydroponics werd, voor zover ik weet, ook enige aandacht besteed, ofschoon er geen complete plannen bestonden. De heer Henriquez beweert, dat wij door goedkope stroom en water alle soort industrie hier kunnen krijgen. Mijnheer de Voorzitter, ik denk dat er heel wat meer aan te pas moet komen om industrieën aan te trekken. Ik zal de verschillende factoren niet noemen.

Mijnheer de Voorzitter, ik kom nu aan het voorstel zelf, dat het Bestuurscollege ons hedenavond voorlegt. Ik moet zeggen, dat we in principe het er mee eens zijn, dat op zijn tijd onze waterdistillatie-inrichtingen uitgebreid worden. Dit hebben we reeds lang naar voren gebracht. Ik weet niet om welke reden het Bestuurscollege nu pas met dit plan komt. Volgens mij hadden we reeds lang een bestelling kunnen plaatsen voor tenminste één distillatie-inrichting, maar er is niets gebeurd. Echter zijn we nu te weten gekomen, waarom dat het geval is. Het Bestuurscollege was bezig aan een groots plan; de heer Gedeputeerde zei daar net: een groot plan, met grote consequenties, Mijnheer de Voorzitter, die we niet al te licht moeten beschouwen.

Mijnheer de Voorzitter, thans wordt reeds uitvoering gegeven aan de plannen van het vorige Bestuurscollege, n.l. de voorbereidingen voor de bouw van een reservoir op Urataka. Hierdoor en door de nieuwe eenheid, die er zou komen, en door de modernisering van de tien eenheden, die we nu op Balashi hebben, zou, zoals ik reeds zei, de waterprijs aanzienlijk worden verlaagd.

Mijnheer de Voorzitter, nu zien we voor ons dit voorstel, dat niet minder inhoudt dan dat wij over enkele jaren, over twee of drie jaren,

in plaats van 2300 M^3 per dag niet minder dan 13.000 M^3 per dag kunnen produceren. Mijnheer de Voorzitter, dit zijn astronomische getallen en voor een bevolking als van Aruba denk ik, dat ze aan de hoge kant zijn. Ik heb waardering voor de heren, die het rapport hebben gemaakt, maar ik denk, dat ze in hun gedachten meer in de "States" waren toen ze deze plannen hebben opgemaakt.

Mijnheer de Voorzitter, er rijzen verschillende vragen, als we het voorstel van het Bestuurscollege doorlezen. O.a. vragen we ons af: kunnen we met zekerheid aannemen, dat de Lago een aanzienlijke hoeveelheid water zal afnemen en tegen welke prijs? Tot nu toe weten we niets. Is het tegen lagere prijs dan de bevolking water zal krijgen, een hogere of een gelijke prijs?

Verder zouden we graag willen vernemen, hoeveel de toename van het water verbruik was in M^3 per dag in de afgelopen twee jaren. We zouden graag weten, hoeveel het nieuwe hotel zal afnemen en ook hoeveel er meer verbruikt zal worden als gevolg van de verlaging van de waterprijs.

De 1500 woningen, die nog steeds niet aangesloten zijn, zullen inderdaad heel wat water nodig hebben, maar we willen toch graag een berekening hebben. Ik heb zelf zo'n rekensommetje gemaakt, Mijnheer de Voorzitter, ofschoon ik niet goed kan rekenen. Ik heb hier staan: verbruik zoals op heden 2300 M^3 per dag. Laten we aannemen, dat de Lago aan drinkwater - ik geloof niet, dat zij op ander soort water prijs zal stellen - 1000 M^3 per dag afneemt en dat is vrij hoog volgens mij. Het verbruik voor 1500 woningen stellen wij op 1 M^3 per dag per woning,- dat is ook te veel volgens mij - dat is dan 1500 M^3 per dag. Het hotel, dat zal komen, zal ongeveer 200 M^3 per dag afnemen. Meerverbruik van water in verband met verlaging van de prijs van het water kan geschat worden op 500 M^3, ofschoon ik daar niet veel van geloof, want de 1500 woningen, die verspreid liggen, hebben meestal een regenbak en de mensen zullen het water uit die regenbak

gaan gebruiken voor een of ander doel en dus minder leidingwater gaan gebruiken. Voor hydroponics of irrigatie - ik weet niet wat de bedoeling hiervan is - heb ik ook 1000 M^3 per dag opgenomen. Dan kom ik aan een totaal van 6500 M^3. Voor verbreding van de economische basis heb ik ongeveer 1000 M^3 per dag aangenomen. Dan komen we tot een totaal van 7500 M^3 en dan blijft er nog over 5500 M^3 per dag als al de vijf eenheden in bedrijf zijn. Wij vragen ons af, waar al dat water zal blijven? Wordt het misschien gratis aan zekere personen verstrekt of wordt het misschien gebruikt om de ananasplanten, die aan het dood gaan zijn, weer leven in te blazen, Mijnheer de Voorzitter?

Met het rekensommetje, dat we hebben gemaakt, Mijnheer de Voorzitter, komen we dus nog steeds niet aan 13000 M^3 per dag. En daarom zijn we van mening, dat dit plan zonder meer door het Bestuurscollege overgenomen is. De expert uit de "States" heeft gezegd: jullie moeten vijf eenheden bestellen; de experts van het eiland hebben gezegd: we leggen ons er bij neer, en het Bestuurscollege zegt: het is een mooi plan, we nemen het aan! Maar, Mijnheer de Voorzitter, de consequenties moeten we wel degelijk voor ogen houden. Dit plan zal een groot bedrag vergen. Het komt neer op niet minder dan ongeveer f. 20.000.000,-- ! En dat zullen we moeten betalen door een lening te sluiten, Mijnheer de Voorzitter. Dit betekent, dat wij ons nageslacht zullen binden. En ik kan mij herinneren, dat de fractieleider van de P.P.A. in deze zaal meer dan eens heeft gezegd, dat wij moeten oppassen om ons nageslacht te binden, want we weten niet hoe de toekomst er uit zal zien ! We kunnen nooit voorspellen, wat in de eerste tien of vijftien jaren zal gebeuren.

Daarom zijn we dan ook van mening, Mijnheer de Voorzitter, dat we de vijf "plants" - en ik vermoed, dat het Bestuurscollege reeds van dit getal is afgestapt en wil teruggaan tot vier "plants" - moeten gaan reduceren tot drie, maar dan naar behoefte, Mijnheer de Voor-

zitter, en doorgaan met de modernisering van de bestaande tien "plants". En dan meen ik, dat we voor de eerstvolgende tien jaren voldoende water zullen hebben. We kunnen dit financieren, door elk jaar, gedurende een periode van vijf jaren, één millioen of meer, naar gelang de begroting dat toelaat, op onze begroting plaatsen en de rest door een kleinere lening. Maar alleen, Mijnheer de Voorzitter, wanneer het nodig blijkt, dat wij de hoeveelheid water, die we dan zullen krijgen, inderdaad kunnen verwerken.

Dan kom ik aan een ander punt, dat misschien een obstakel is voor het Bestuurscollege. Het Bestuurscollege zegt: we moeten direct vijf "plants" bestellen, anders kan de maatschappij, die deze "plants" moet leveren, deze niet binnen de nodige tijd afleveren. Maar, Mijnheer de Voorzitter, ik heb een uitspraak van een expert van Aruba, die verleden jaar heeft gezegd, dat Weir met een termijn van 12 of 14 maanden een distillatie-eenheid kan leveren. Ik denk, dat deze uitspraak nog steeds geldt. Als zij verleden jaar kon gelden, dan kan zij ook dit jaar gelden. Ik zie niet in, waardoor er verandering in die tussentijd is gekomen.

Mijnheer de Voorzitter, wij kunnen de plannen zoals thans door het Bestuurscollege voorgesteld niet goedkeuren, want er hangt nog te veel in de lucht, zoals U zelf zult zien. Men heeft geen behoorlijk financieringsplan voorgelegd. Dat wordt ook erkend in het voorstel, Mijnheer de Voorzitter, en hier moet ik nogmaals de woorden van de fractieleider van de P.P.A. naar voren halen, die gezegd heeft: we moeten een behoorlijk financieringsplan hebben om geld uit te geven en speciaal wanneer we ons nageslacht gaan binden.

Mijnheer de Voorzitter, er wordt in het voorstel van het Bestuurscollege voorgesteld om het werk aan een derde te gunnen, n.l. aan Singmaster & Breyer in de "States". Mijnheer de Voorzitter, de laatste eenheid, n.l. die in 1949 hier werd geïnstalleerd, werd door locale krachten met behulp van de expert van de Weir Cy opgezet en ik

meen, dat zij goed werkt. Waarom kunnen we dan ook niet met behulp van technici van Weir met locale krachten, desnoods met behulp van de Lago - waar het Bestuurscollege toch denkt om gelden van de Lago te gaan lenen, kan het als het nodig mocht zijn, ook wel experts of zwaar materiaal lenen - dit werk uitvoeren op een goedkopere wijze dan op de wijze, die is voorgesteld door het Bestuurscollege, en wat ons enkele millioenen, ik denk 5 millioen gulden gaat kosten?

Mijnheer de Voorzitter, we hebben dus een voorstel, ik zal het nogmaals herhalen. Het komt hier op neer:

ten eerste, dat wij slechts drie "sextuple Effect Evaporating plants" wensen te bestellen en dan rechtstreeks bij Weir en niet via Singmaster & Breyer;

ten tweede, dat plannen worden uitgewerkt om deze installatie in eigen beheer op te zetten met toezicht natuurlijk van de expert van de maatschappij, die deze eenheden levert en indien nodig ook met de hulp van de Lago-maatschappij die, naar ik meen, deze hulp gaarne zal verlenen;

ten derde, dat plannen en ramingen worden uitgewerkt voor de aanleg van leidingen voor de resterende 1500 woningen, die nog geen aansluiting hebben. We hebben wel iets op de begroting, maar als we eenmaal bezig zijn om een plan te maken voor de levering van water aan de gehele bevolking, dan moet het compleet zijn en ook de aansluiting op het waternet moet hierin geregeld zijn;

ten vierde, Mijnheer de Voorzitter, de besprekingen voortzetten met de Overzeese Gas- en Electriciteitsmaatschappij te Rotterdam voor de levering van electriciteit aan de N.V.Elmar;

ten vijfde aan de goedkeuring van de Raad onderwerpen alle contracten, die in dit verband worden gemaakt;

en ten zesde de Raad tijdig op de hoogte houden van de vorderingen, die gemaakt worden.

Mijnheer de Voorzitter, deze zijn de voorstellen, die wij denken te moeten lanceren, aangezien wij maar weinig tijd hebben gekregen om dit omvangrijke plan te bestuderen, te meer daar geheimhouding opgelegd was, waardoor wij geen experts hebben kunnen consulteren.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen, dat ik hiermede kan volstaan. Ik zou daarop graag het een en ander van het Bestuurscollege willen vernemen. Ik dank U.

De heer C.A.EMAN: Mijnheer de Voorzitter, voor ons ligt het voorstel van het Bestuurscollege betreffende uitbreidingsplannen voor de watervoorzieningsdienst. Voorwaar, Mijnheer de Voorzitter, een onderwerp, dat door onze fractie ten zeerste wordt toegejuicht. Bij voortduring heeft onze fractie in de Eilandsraad gepleit voor uitbreiding van onze watervoorzieningsdienst en verbetering daarvan door modernisering van de bestaande destillatie-methode, waardoor bereikt zou kunnen worden, dat het verzorgingsgebied zou worden uitgebreid, de verkoopsprijs verlaagd zou kunnen worden en de gehele bevolking van drinkwater zou kunnen worden voorzien tegen verlaagde verkoopsprijs. Het vorige Bestuurscollege had na de indiening van de begroting voor 1955 plannen gemaakt tot verhoging van de productie, waarbij rekening gehouden werd met de te verwachten bevolkingsaanwas, de uitbreiding van het distributiegebied, alsmede met de waterbehoefte voor te bouwen hotels. Voorts werd er rekening gehouden met het feit, dat door toepassing van een goedkopere productiemethode de prijs van het water zodanig zou kunnen worden verlaagd, dat het waterleidingsbedrijf geen verlies meer zou lijden. Tevens werd rekening gehouden met het feit, dat het verzorgingsgebied zodanig diende te worden uitgebreid, dat door de bouw van een reservoir op de berg Urataka bereikt zou kunnen worden, dat een 1500-tal verspreid liggende woningen zouden kunnen worden aangesloten. Rekening werd verder gehouden met de bouw van meedere reservoirs teneinde de bewoners van

hoger gelegen streken eveneens van drinkwater te voorzien. De omschakeling van het huidige systeem op het nieuwe zou naar schatting een investering vergen van vier en een half millioen gulden, in welk bedrag f. 870.000,-- begrepen zou zijn voor plaatselijke uitgaven, zoals loon, bouwkosten, transporten, enz. Door de wijziging van de destillatiemethode zou met de voorgenomen investering zeggen en schrijven f. 4.500.000,-- een zodanige vergroting van de productie verkregen worden, dat de capaciteit van de watervoorzieningsdienst gedurende de eerste tien komende jaren voldoende zou zijn. In het bedrag van f. 4.500.000,-- zouden begrepen zijn de aanschaffingskosten van een nieuwe distillatie-eenheid van hetzelfde systeem als van de vijf thans voorgestelde. Bovendien zou bij dit distillatiesysteem gebruik worden gemaakt van een procédé, waarbij de benodigde stoom niet slechts wordt benut voor verhitting van de distillatie-eenheden, doch tevens voor het opwekken van electriciteit. Dit zou het voordeel hebben, dat door de verkoop van electriciteit een deel der productiekosten goedgemaakt zou kunnen worden.

Het Bestuurscollege achtte het raadzaam, alvorens tot bestellingen over te gaan, omtrent de ontworpen uitbreidingsplannen advies in te winnen. Advies werd ingewonnen van Ir L.Vos, directeur van het gemeente-energiebedrijf te Amsterdam, en Ir A.H.IJsselmuiden, directeur van een Technisch Bureau te Heemstede. Deze beide ingenieurs, deskundigen op het gebied van respectievelijk electrotechniek en stoomwerktuigkunde, brachten over de opgestelde plannen een zeer gunstig rapport uit en stelden slechts op enkele punten kleine wijzigingen daarin voor. De uitvoering van deze plannen, zoals reeds gezegd, zou kosten f. 4.500.000,--, de capaciteit zou worden opgevoerd tot 3000 M^3 water per dag en de gehele bevolking en eventuele hotels zouden van water kunnen worden voorzien. Tot zover waren de plannen toen het nieuwe Bestuurscollege zitting nam.

Zonder opgave van redenen ging het huidige Bestuurscollege over tot een nader onderzoek door een deskundige uitspraak van een derde instantie in te winnen.

Daartoe werden contacten voor en namens het Bestuurscollege gelegd door de heer J.E.Irausquin en viel de keuze op het technisch ingenieursbureau Singmaster & Breyer te New York. Aan dit ingenieursbureau werd door het Bestuurscollege voor het maken van een voorlopig plan bereids een bedrag van $ 27.500,-- betaald. Omtrent het door Singmaster & Breyer gemaakte voorlopige plan werden van deskundige instanties, zoals van Ir Vos en Ir IJsselmuiden, geen adviezen ingewonnen.

Aan de hand van het voorlopige advies van het ingenieursbureau Singmaster & Breyer komt het Bestuurscollege thans met het voorstel om tot een uitbreiding over te gaan, waardoor de capaciteit zou worden opgevoerd tot 13000 M^3 per dag en waartoe een contract zou moeten worden gesloten met Singmaster & Breyer, inhoudende de bestelling via dit bureau van een "waterplant", alleen distillatie-eenheden, tot een bedrag van

den, tot een bedrag van	$	4.894.300
een "steam plant (equipment only)"	$	873.900
een "electrical plant (equipment only)"	$	1.169.400
"modernization of present plant (equipment only)"	$	470.000
terwijl voor "construction, installation, engineering and procurement" zou worden besteed	$	2.714.300
aldus een totaal van	$	10.121.900.

Zoals we kunnen zien, Mijnheer de Voorzitter, ligt het in de bedoeling van het Bestuurscollege dit contract te sluiten met het ingenieursbureau Singmaster & Breyer zonder andere deskundige instanties over deze plannen en de economische gevolgen daarvan te hebben gehoord. Alle bestellingen zullen geschieden via Singmaster & Breyer, onder wier toezicht het gehele werk zal worden verricht. Dit in afwijking

van de bestaande gewoonte om de bestellingen rechtstreeks te plaatsen en te betalen en het werk in eigen beheer, dat wil zeggen door onze eigen dienst, te doen uitvoeren. Afgeweken wordt hierbij ook van de gewoonte, een dergelijk werk openbaar aan te besteden. Het komt ons zeer vreemd voor, dat, in afwijking van alle bestaande gewoonten de ene instantie op te dragen het maken van plannen, andere instanties over deze plannen uitspraak te laten doen en het werk aan te besteden, het Bestuurscollege persé aan Singmaster & Breyer, die zelf de plannen heeft gemaakt, de uitvoering van het gehele werk wil gunnen, waaronder het plaatsen van bestellingen.

Het Bestuurscollege rekent, dat bij een waterconsumptie van 13000 M^3 per dag bereikt zal kunnen worden, dat het gehele eiland van drinkwater kan worden voorzien, de verkoopsprijs van water verlaagd zal kunnen worden tot f. 1,-- en dat men zal kunnen overgaan zelfs tot afschrijving. Het Bestuurscollege verwacht, dat zovele hotels hier gebouwd zullen worden, zovele industrieën zich hier zullen vestigen en dat mede door aanwas van de bevolking - de bevolking moet tenminste vijf maal vermenigvuldigd worden, Mijnheer de Voorzitter - als ook door een verhoogd watergebruik ten gevolge van de verlaagde waterprijs, en door het betrekken van water door de Lago Oil & Transport Cy Ltd het algemeen watergebruik zal stijgen tot 13000 M^3 per dag. Gaarne zouden wij, met het Bestuurscollege, hopen dat dit zal geschieden.

Echter, Mijnheer de Voorzitter, wij dienen met onze voeten op de grond te blijven. Wij hebben geen enkel plan nog gezien van hotels, die hier gebouwd zullen worden. We hebben niets gezien van industrieën, die zich hier zouden willen vestigen, behalve die kwestie van Ron Pampero en het aanplanten van ananas. We hebben dit niet eens gezien, we hebben er van gehoord. Een definitieve toezegging van de Lago tot het betrekken van drinkwater van onze dienst heeft het Bestuurscollege niet. Ik betwijfel, Mijnheer de Voorzitter, dat voor landbouw water

tegen verkoopsprijs van f. 1,-- per M^3 zal kunnen worden gebruikt.

Omtrent de financiering van het plan is door het Bestuurscollege nagenoeg niets gedaan. Slechts contact werd opgenomen met enkele instellingen, die volgens het Bestuurscollege wellicht geinteresseerd zullen zijn. Het Bestuurscollege stelt zich voor de benodigde gelden ad f. 20.000.000,-- te lenen in de vorm van een obligatielening tegen een rentevoet van 3% 's jaars.

Het voorstel van het Bestuurscollege werd aan de Eilandsraadsleden toegezonden onder geheimhouding zeven dagen vóór de behandeling in de Raad. Bij de stukken waren niet gevoegd: het eerste of vorige plan ad f. 4.500.000,--; het rapport van de ingenieurs Vos en IJsselmuiden; een concept-contract met de O.G.E.M. voor eventuele levering van electrische energie aan Elmar; het rapport van het hoofd van de watervoorzieningsdienst over zijn bespreking met de firma Weir in Glasgow, welke firma de distillatie-eenheden via Singmaster & Breyer zal leveren, alhoewel die stukken voor een raadslid nodig zijn om zich omtrent dit onderwerp te kunnen orienteren. Bovendien werd, zoals reeds gezegd, door het Bestuurscollege aan de raadsleden geheimhouding opgelegd, zodat zij geen deskundigen hebben kunnen raadplegen omtrent de facetten, die aan deze zaak verbonden zijn. Niettemin wordt van hen geëist, dat zij binnen een tijdvak van zeven dagen, onder gemis van de nodige stukken ter orientering en onder strikte geheimhouding, vanavond in deze Eilandsraad hun stem vóór dit voorstel geven. Voorwaar, Mijnheer de Voorzitter, een zeer vreemde geschiedenis.

Onze fractie zou bereid zijn, Mijnheer de Voorzitter, overeenkomstig het vorige plan van het Bestuurscollege machtiging te verlenen tot het bestellen rechtstreeks en niet via Singmaster & Breyer van één ja zelfs twee distillatie-eenheden onder voorwaarde dat de installatie daarvan zal geschieden onder toezicht van onze eigen dienst. Hierdoor kan worden bereikt, dat de gehele bevolking, eventueel hotels en in-

dustrieën, van water kunnen worden voorzien. Aan het verzoek van het Bestuurscollege, om binnen zeven dagen, onder geheimhouding, met uitsluiting van de mogelijkheid voor de Raadsleden tot het raadplegen van deskundigen op dit gebied, op de nieuwe voorstellen van het Bestuurscollege te beslissen, kunnen wij onze stem niet geven.

We vinden het uiterst vreemd, Mijnheer de Voorzitter, dat zonder meer contact werd verbroken met de ingenieurs Vos en IJsselmuiden; dat Singmaster & Breyer op initiatief van de heer J.E.Irausquin werd aangezocht tot het maken van voorlopige plannen; dat deze voorlopige plannen niet onderworpen werden aan het oordeel van terzake kundige instanties; dat bestellingen niet rechtstreeks door het Bestuurscollege kunnen worden geplaatst, doch via Singmaster & Breyer dienen te geschieden, zulks in afwijking van de bestaande gewoonten; dat het Bestuurscollege niet genegen is dit werk openbaar aan te besteden; dat dit werk niet in eigen beheer en onder toezicht van onze eigen dienst zal kunnen worden uitgevoerd, doch de uitvoering door Singmaster & Breyer dient te geschieden, weer in afwijking van de bestaande gewoonten; dat zelfs omtrent de kostenbegroting, door Singmaster & Breyer gedaan, geen advies van terzake kundigen is ingewonnen.

We voelen ons onder de gegeven omstandigheden niet verantwoord onze belastingbetalers tot in de tweede generatie te binden aan een lening van f. 20.000.000,--.

Wij vinden het verder uiterst vreemd, dat van ons geëist wordt onze stem voor dit voorstel van het Bestuurscollege, omvattende een lening van f.20.000.000,--, bijna het dubbele van het bedrag van onze jaarlijkse begroting, te geven in de ons gelaten tijd van zeven dagen en onder geheimhouding. Ons wordt de jaarlijkse ontwerp-begroting gewoonlijk toegezonden twee à drie maanden vóór de dag der openbare behandeling. We hebben dan de tijd om dat ontwerp te bestuderen. Daarmede is slechts een bedrag van 13 à 14 millioen gulden gemoeid; in tegen-

stelling daarmede moeten wij thans beslissen over de spendering van f. 20.000.000,-- zonder de nodige gegevens, zonder dat dit onderwerp voldoende door het Bestuurscollege is voorbereid en onder geheimhouding. U zult het met mij eens moeten zijn, Mijnheer de Voorzitter, dat deze gang van zaken, op zijn zachtst genoemd, vreemd is.

Drie à vier maanden terug deden reeds geruchten de ronde op Aruba, dat de heer Irausquin in Amerika bezig was om contact te leggen met een Amerikaanse firma ter uitvoering van het thans ons voorgestelde werk. Geruchten deden eveneens de ronde, dat naar bestaande gewoonte in de "States", de promotor, bemiddelaar tussen een firma en de aanbesteder bij gunning van het werk, een commissieloon geniet van niet minder dan 10%. In dat geval zou het commissieloon, indien werkelijk gegeven, ongeveer f. 2.000.000,-- bedragen. De heer Irausquin heeft in de Eilandsraad slapende honden wakker gemaakt. Hij handelt naar het bekende toepasselijke spreekwoord: Zo de waard is, vertrouwt hij zijn gasten. Hij heeft in de Raad een lid beticht, dat deze steekpenningen zou hebben ontvangen voor het uitbrengen van zijn stem tot de aankoop van een stuk terrein van een particulier. De koopprijs zou geweest zijn f. 100.000,-- en het raadslid zou 10% of zegge f. 10.000,-- voor het uitbrengen van zijn stem ontvangen. Tien procent van f. 20.000.000, Mijnheer de Voorzitter, is f. 2.000.000 ! Dit is een heleboel "florins". Wij zouden nu moeten stemmen tot het kopen van "un gato den sacu", waarbij corruptie van de zijde van de heer Irausquin niet uitgesloten is; dit ingevolge zijn door hem zelve ontblote karaktertrekken bij betichting van bedoeld raadslid in het door mij aangehaalde geval van terreinaankoop.

Het spijt ons, Mijnheer de Voorzitter, maar we zullen aan dit voorstel zoals het hier voor ons ligt onze stem niet kunnen geven.

De heer J.H.LAKE: Mijnheer de Voorzitter, al jarenlang zijn we aan het praten over uitbreiding van de economie van Aruba, over aan-

trekking van de industrie. Maar in plaats van meer industrie, werd deze minder, want in die tijd is de Arend Petroleum Maatschappij gesloten. Voor het eerst heeft het Bestuurscollege nu plannen, die vestiging van meer industrieën op ons eiland mogelijk zullen maken, want voor industrieën heeft men water, electriciteit en soms stoom nodig. Wij hebben water en electriciteit, maar op het ogenblik zijn deze veel te duur. Zij kunnen alleen goedkoper worden door de uitbreiding van de watervoorzieningsdienst, die door het Bestuurscollege voorgesteld is.

Mijnheer de Voorzitter, over dit voorstel tot uitbreidingsplannen watervoorzieningsdienst wil ik vanaf deze plaats mijn grote bewondering en dank aan het Bestuurscollege uitspreken. Dat het Bestuurscollege in zo'n korte termijn met plannen als de onderhavige naar voren kon komen, moet zonder twijfel als een aanzienlijke prestatie worden aangemerkt.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben het er mee eens, dat deze plannen groot zijn, zeer groot en dat f. 20.000.000,-- geen dubbeltjes of stuivers zijn. Maar, Mijnheer de Voorzitter, wanneer men weet hoe de arme mensen van de buitendistricten gedrukt worden door de hoge prijs van het water en wanneer men weet, dat deze plannen de prijs van water, die nu f. 2,53 per M^3 bedraagt, tot f. 1,-- per M^3 zullen terugbrengen, kan men niet anders doen, dan het Bestuurscollege machtigen deze plannen uit te voeren.

Mijnheer de Voorzitter, als men nagaat hoeveel kinderen per jaar van de mulo- en van de ambachtsschool komen, dan kan men meteen zien, dat er meer industrieën moeten komen. Ik geloof, dat deze industrieën zullen komen. Ik heb het volste vertrouwen in ons Bestuurscollege en daarom wil ik het machtigen deze plannen uit te voeren. Degene, die tegen deze plannen stemt, kan als vijand der armen beschouwd worden en als tegen de welvaart van dit eiland.

De heer D.C.MATHEW: Mijnheer de Voorzitter, ik geef toe, dat wij thans voor een zeer moeilijk onderwerp staan. Ik ben er mij van bewust, dat het geen kinderspel is.

Het argument van de heer Eman heb ik volkomen begrepen en ik neem het hem helemaal niet kwalijk, dat hij een waarschuwing laat horen. Maar aan de andere kant moet er iets gedaan worden. Men kan zijn doel niet met kijken bereiken. Mijnheer de Voorzitter, sinds jaren streeft men er naar om de economische basis van Aruba te verbreden. Laten we niet al te somber zijn. Tegenwoordig is afstand een vaag begrip geworden. Indien de Wright-brothers bij het vervaardigen van hun vliegmachines zich door pessimisme hadden laten overwinnen, zouden we tegenwoordig nog steeds op de windkracht moeten reizen, hetgeen weken of liever gezegd maanden in beslag zou nemen. Maar dank zij hun vertrouwen in de toekomst zijn wij een heel eind vooruitgegaan en zo zijn er duizenden voorbeelden te noemen.

Ik wil dit voorstel ook van de andere kant bekijken, in verband met landbouw. Wij zijn te afhankelijk van onze buurlanden. Fruit, groenten, in één woord alle landbouwproducten moeten ingevoerd worden. Niemand kan ontkennen, dat de grond hier zeer vruchtbaar is, want dat zien we elk jaar opnieuw gedurende de regentijd. Als we hier tegen lage prijs water kunnen krijgen om de landbouwgewassen te besproeien, zal dit een belangrijke stap zijn in de goede richting. Hierdoor zullen veel mensen in de gelegenheid worden gesteld een middel van bestaan in de landbouw te vinden, want U moet niet vergeten, dat de werkloosheid met de jaren toe zal nemen.

Na het bezoek van H.M. Koningin Juliana en Z.K.H. Prins Bernhard heeft men een artikel in de Times kunnen lezen, dat er op Aruba practisch geen water te krijgen is en dat de tankers, die olie naar het buitenland brengen, water op de terugreis meenemen. Als het pro-

ject, dat thans voor ons ligt, uitgevoerd kan worden, zal het ongetwijfeld er toe leiden kapitaalkrachtigen uit het buitenland te stimuleren nieuwe industrieën hier te vestigen. Ik dank U zeer.

De heer J.R.L.BEAUJON: Mijnheer de Voorzitter, we hebben hier vanavond voor ons liggen de uitbreidingsplannen voor de watervoorzieningsdienst. Bij het nakijken van dit stuk, Mijnheer de Voorzitter, ben ik tot de conclusie gekomen, dat er een lijn getrokken werd tussen een oud voorstel en een nieuw voorstel, door dit Bestuurscollege ingediend. In het oude voorstel zou de capaciteit uitgebreid worden tot 3500 M^3 per dag. Hoogstwaarschijnlijk is bij het opmaken van deze plannen geen rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe industrieën, het vestigen van toeristenhotels, de mogelijke bevoorrading van schepen met z.g. boilerwater en last but not least landbouw op kleine schaal. Er is zeker critiek uitgeoefend en er zijn vergelijkingen gemaakt tussen het oude voorstel en het nieuwe voorstel, speciaal wat betreft de electriciteit. Mijnheer de Voorzitter, als een zakenman een zaak gaat opzetten,dan is het toch een eerste vereiste, dat hij voorraden opslaat, want men kan niet zo maar een pand huren en de deuren openslaan en zeggen: Ik zit op klanten te wachten. Want de klanten zullen niet komen,als men niets te bieden heeft.

In het verleden is zowel in dit College als ook door particulieren veel gesproken en zijn er plannen geopperd voor de verbreding van onze welvaartsbasis omdat bijna een ieder op het eiland er van overtuigd is, dat onze welvaartsbasis te smal is, n.l. dat deze enkel op de olie ingesteld is. Mijnheer de Voorzitter, als wij industrieën en toeristenhotels willen aantrekken, geloof ik, dat het een eerste vereiste is, dat wij de mensen iets kunnen aanbieden. Voor industrieën, zoals reeds door verschillende sprekers is opgemerkt, is een eerste vereiste goedkoop water, goedkope electrische

energie en goedkope stoom. Dit zijn dingen die voor industrieën onmisbaar zijn. Ook voor toeristenhotels is speciaal water onmisbaar, niet alleen voor het gebruik in het hotel, maar ook voor een "swimmingpool" en dergelijke, daar hebben ze ook water voor nodig. En dan is het niet uitgesloten, zoals in dit voorstel is vermeld, de mogelijkheid dat de Lago Oil & Transport Cy Ltd ook water van het eilandgebied zal afnemen. Ik geloof, dat de Gedeputeerde Henriquez gezegd heeft, dat de plannen en besprekingen zeer ver gevorderd zijn.

Als wij verder gaan met een lijn te trekken tussen de twee voorstellen, dan zien wij dat op het ogenblik telkenjare een bedrag van f. 400.000,-- op de begroting wordt uitgetrokken om het verlies van de watervoorzieningsdienst te dekken, want het water kost het eilandgebied veel meer dan wat de verbruikers daarvoor betalen. Dit verlies wordt gedekt uit de begroting. Volgens dit plan, hetwelk f. 20.000.000,-- zal kosten zal telkenjare f. 1.000.000,-- afgeschreven worden zonder aan de belastingpenningen te komen, met andere woorden, Mijnheer de Voorzitter, het bedrijf zal zo gaan werken, dat het zijn eigen kosten zal kunnen dekken. Ik geloof, dat dat reeds op zich zelve een hele vooruitgang is, want daardoor kan jaarlijks f. 400.000,-- voor andere doeleinden gebruikt worden.

Ik heb begrepen, dat de andere fracties een beetje pessimistisch gestemd zijn. Zij zeggen, dat de plannen niet helemaal uit de doeken zijn gedaan, ze weten niet welke industrieën er zullen komen, ze weten niet of er een hotel zal komen of niet. Maar, Mijnheer de Voorzitter, pessimisme kan ook nadeel hebben. Ik heb hier een boekje, waarvan de titel is: "When the merry-go-round breaks down". Het gaat over de depressie in Amerika gedurende de jaren 1836-1837, het zijn uitknipsels uit de bladen van Amerika. Bijvoorbeeld uit de New Yorker van October 1836:

"On whatever side we turn our eyes, we are greeted by the gratifying evidence of universal prosperity."

Verder uit de New Yorker van Februari 1837:

"I leave this great people prosperous and happy."

Een paar bladzijden daarna, daar begint de misere:

"Things are gloom and, if possible, more melancholy than ever."

"The worst is coming. The hopes, the happiness, the fortunes of men will be swept of as by the rushing desolation of a tornado."

Dat was in 1837 in Amerika. En als ik dit boekje verder doorblader, dan kom ik op de New York Tribune van 22 Juni 1841:

"Times are so bad they must mend."

En dan zegt de schrijver:

"That was the worst depression in the history of the world until..."

En dan lezen we op 10 October 1857:

"It is a gloomy moment in history. Not for many years - not in the lifetime of most men who read this paper - has there been so much grave and deep apprehension; never has the future seemed so incalculable as this time. In our own country there is a universal commercial prostration and panic, and thousands of our poorest fellow-citizens are turned out against the approaching winter without employment, and without the prospect of it."

U ziet, Mijnheer de Voorzitter, het herhaalt zich. Als wij ook pessimistisch willen zijn en zeggen: de Lago vertrekt morgen, de Lago vertrekt over een jaar, kan er niets gedaan worden. Vanmiddag heeft U een mooie anecdote aangehaald, Mijnheer de Voorzitter. U heeft verteld, dat toen U twintig jaar geleden op Curaçao kwam, U gewezen heeft op de toestanden in de strafgevangenis daar en dat de heren, die toen aan de regering waren, bang waren iets er aan te doen,"want de oliemaatschappijen gingen van de Antillen weg", en nu, twintig jaar later, Mijnheer de Voorzitter, trekt de Regering

f. 800.000,-- uit om een nieuwe strafgevangenis te bouwen. Als we ons dus pessimistisch tonen, zal er nooit iets van terecht komen. Wij moeten zekere risico's nemen, laten we ze noemen "calculated risks", en ik geloof, dat het nu tijd is, dat wij iets doen om de economische welvaart van dit eiland te verbreden, de nodige maatregelen treffen, waardoor wij aan industrieën gelegenheid kunnen bieden zich alhier te vestigen om in de toekomst het aantal kinderen, dat telkenjare van de scholen afkomt, op te vangen.

Mijnheer de Voorzitter, mijn fractie zal het voorstel van het Bestuurscollege steunen, want we zijn er van overtuigd, dat door het scheppen van de mogelijkheden voor het vestigen van nieuwe industrieën op Aruba onze toekomst meer verzekerd zal zijn dan zij nu is. Ik dank U.

De heer C.A.EMAN: Mijn vraag is, Mijnheer de Voorzitter, indien men overgaat tot bestelling van twee distillatie-eenheden en door modernisering van de bestaande "plant", tot welke capaciteit de productie dan zal kunnen worden opgevoerd.

De heer O.S.HENRIQUEZ, Gedeputeerde: Ik zal beginnen met de laatstgestelde vraag, Mijnheer de Voorzitter, afgezien van de consequenties van een dergelijk idee ten aanzien van de prijs. Bij het bestellen van twee eenheden zou de productie-capaciteit opgevoerd worden tot 4000 M^3 per dag, samen met de modernisatie van de oude "plants" zou dit worden 7000 ton per dag.

De heer Werleman zegt, dat het z.g. vorige plan ook inhield: meer water, goedkoper voor de bevolking. Het is mij niet te doen om een vergelijking te trekken tussen wat het vorige Bestuurscollege getracht heeft te bereiken en wat wij hopen te bereiken, maar eventuele verkeerde indrukken wil ik toch wel wegwerken, want het vorige rapport, ik heb het hier, hebben wij afgerond gevonden, toen wij

zitting namen. Daarin zijn de kosten van het water niet lager, daarin wordt voorgesteld om de huidige prijs te handhaven.

De heer Werleman zegt, dat toen ook is gedacht aan electriciteit produceren en eventueel aan landbouw. Mijnheer de Voorzitter, wij zijn van mening, dat de opzet van het oude plan aan deze eisen niet kan voldoen. De opwekking van electriciteit is inderdaad opgenomen, maar die zou verkocht worden aan de Electriciteitsmaatschappij en zou maar een deel zijn van wat de Electriciteitsmaatschappij nodig heeft voor de bevolking, laat staan voor eventuele nieuwe industrieën.

Dan heeft de heer Werleman gevraagd, waarom nu pas bestellingen worden geplaatst, dat had z.i. al lang moeten gebeuren, al was het maar voor een deel. We hebben gemeend de zaak in haar geheel te moeten laten bestuderen, alvorens een beslissing te nemen. Wij wilden een afgerond voorstel, een afgerond rapport hebben van het geheel, alvorens een beslissing te nemen. en ik zie niet in, waarom dat niet juist is geweest, want wij kunnen nu nog, als wij vandaag een beslissing nemen, de leveringen op tijd op Aruba krijgen. De heer Werleman heeft ook gevraagd de gemiddelde toename van het verbruik gedurende de laatste twee jaar. Het is niet mogelijk om zonder meer te zeggen hoeveel het gemiddelde meerverbruik is geweest per dag in de afgelopen twee jaren. Dat zijn gegevens, die niet zo maar op tafel liggen, die moeten uitgewerkt worden. Die kunnen we, indien U dit wenst, U alsnog later doen toekomen.

Dan werd door de heer Werleman de opmerking gemaakt, dat de offerte van vorig jaar inhield, dat de "equipment" kon worden geleverd in 12 maanden. Mij is bekend, dat de levertijd 18 maanden was. Over 12 maanden is mij niets bekend.

Gevraagd is, waarom geen openbare aanbesteding wordt gehouden? Mijnheer de Voorzitter, wanneer is ooit een van de waterfabrieken

in de Antillen openbaar aanbesteed? Dat is nooit gebeurd.

Ten aanzien van rechtstreekse bestelling bij Weir, en dit punt is ook door de heer Eman naar voren gebracht: de betaling geschiedt rechtstreeks aan Weir en niet aan Singmaster & Breyer. Singmaster & Breyer stelt de bestelling op, plaatst deze en controleert of de leveranciers voldoen aan de technische eisen van de "equipment", daartoe achten wij ons zelf niet in staat. Maar wij betalen rechtstreeks aan Weir en ook aan alle andere leveranciers ten behoeve van dit project.

Singmaster & Breyer krijgt voor de technische leiding, die wij aan hen hebben opgedragen, voor het hele project $ 200.000,--. Voor de rest krijgen ze niets in handen. $ 200.000,-- op f. 20.000.000,-- is 2%.

Dan is door de heer Werleman naar voren gebracht en hiermede, Mijnheer de Voorzitter, beantwoord ik ook de vraag van de heer Eman: Waarom niet in eigen beheer? We hebben in het verleden zoveel "units" van "waterplants" in eigen beheer opgesteld, waarom moet dat nu door Singmaster & Breyer gebeuren? Mijnheer de Voorzitter, de reden daarvan is deze: De opzet zoals wij die nu voorstellen, is zo groot, dat onze huidige staf van de eilandsdienst niet in staat is dit te doen. Hiervoor zullen nodig zijn niet alleen technische ambtenaren, maar ook ingenieurs die wij op korte termijn zouden moeten in dienst stellen voor een zeer korte tijd ook weer. Dat kost ook geld, net zo goed als voor Singmaster & Breyer.

De heer C.A.EMAN: Doet Weir dat dan niet?

De heer O.S.HENRIQUEZ, Gedeputeerde: Neen, Weir stuurt misschien een ingenieur om toe te zien en om inlichtingen te verstrekken. Het gaat hier om de technische leiding voor het opzetten van het geheel, de waterfabriek, de electriciteitsfabriek, de stoomfabriek en de modernisering van de oude fabriek. Dit project is zo groot,

dat het door onze staf onmogelijk kan geschieden. Weir bemoeit zich natuurlijk alleen met de waterdistillatie-inrichting en niet met het andere.

Ik ben hiermede automatisch overgegaan op de vragen van de heer Eman. De heer Eman heeft gevraagd: Waarom is het contact verbroken met Vos en IJsselmuiden? Dat contact is niet verbroken. Het advies van hen was voltooid en toen hebben we ook nog eens het advies gevraagd van andere technici, omdat we voor zo'n project de meningen wilden horen van meer dan een persoon.

Het geheel wil ik nog completeren hiermede, Mijnheer de Voorzitter. Volgens mij komt het hier op neer: willen wij trachten met enig geduld de economie van Aruba op te bouwen, ja of neen? Als we bang zijn, dat de Lago weggaat en daar rekening mee willen houden, dan blijven we zitten en de zaak blijft zoals ze is en we bouwen geen hotel en we zoeken geen industrie want: de Lago gaat misschien weg. Maar als de Lago weggaat, dan is ook alles weg op Aruba. Maar als wij "lef" hebben om op te bouwen, dan moeten we vertrouwen hebben, dat we in samenwerking met de Lago industrie hier kunnen opbouwen. Ik geloof, Mijnheer de Voorzitter, hiermede met alle naar voren gebrachte vragen gereed te zijn gekomen.

De heer A.WERLEMAN: Mijnheer de Voorzitter, de heer Henriquez heeft gezegd, dat hij in het vorige plan niets gezien heeft van vermindering van de waterprijs tot f. 1,--. Dat weet ik, dat heb ik ook gezegd, Mijnheer de Voorzitter. Er is een rapport opgemaakt met een afgerond plan; dat werd door het Bestuurscollege bestudeerd en dat heeft het misschien toentertijd niet zo ver gekristalliseerd, dat het op papier kwam. Maar ik heb gehoord, dat er plannen in voorbereiding waren om eventueel tot een prijsreductie te komen tot f. 1,-- en ook tot electriciteitsopwekking.

Mijnheer de Voorzitter, het spijt me, dat wij geen gegevens kun-

nen krijgen over de toename van het waterverbruik over de laatste twee jaren. Ik heb niet gesproken over een levertijd van 12 maanden, Mijnheer de Voorzitter, maar er staat hier in de stukken, Mijnheer de Voorzitter, : "de levertijd van een nieuwe "plant" - dus een van die nieuwe van Weir - bedraagt 12 tot 16 maanden.".

Blijft nog over, dat men niet rechtstreeks bestellingen doet. Ik heb gehoord, van de heer Henriquez, dat de materialen gecontroleerd worden door Singmaster & Breyer. Mijnheer de Voorzitter, heeft men dan geen vertrouwen in de experts van Weir, van wie men deze materialen betrekt? Ik meen, dat wij vertrouwen moeten hebben in de expert van Weir, die naar hier komt; hij moet ook vertrouwen hebben in zijn eigen experts in Engeland. Ik kan niet inzien, waarom speciaal Singmaster & Breyer toezicht moet houden.

Mijnheer de Voorzitter, de heer Henriquez zegt, dat men dit werk niet in eigen beheer kan uitvoeren. Natuurlijk, als wij alle vijf "plants" direct krijgen, dan kan dit niet, maar als wij ze één voor één krijgen, gaat het wel. En we behoeven deze "plants" niet alle vijf direct te hebben, één voor één gaat ook wel en we hebben dan voldoende tijd om stuk voor stuk deze te installeren. Ik heb ook gesproken van medewerking van de Lago, daarover heeft de Gedeputeerde niets gezegd. Ik denk, dat als hij pogingen in deze richting doet, hij, zoals altijd, zeker hulp zal krijgen.

Één ding heb ik niet gehoord, Mijnheer de Voorzitter. Wat doen wij met de overtollige hoeveelheid water, die wij niet kunnen verwerken? Dat vraag ik me af, Mijnheer de Voorzitter. Daarom hebben we voorgesteld om slechts drie "plants" te bestellen, naar gelang er behoefte bestaat aan water, Mijnheer de Voorzitter, en dan niet via Singmaster & Breyer.

Ik heb nog iets anders, Mijnheer de Voorzitter, zo net heb ik het overgeslagen, ik heb in het voorstel van het Bestuurscollege kunnen

lezen, dat men $ 27.500,-- aan Singmaster & Breyer betaald heeft om tot de conclusie te komen, dat de Weir-apparaten de beste zijn. Ik heb dit reeds lang gehoord van de expert hier op Aruba, dat wisten we allang; hiervoor hadden we geen $ 27.500,-- behoeven te betalen, Mijnheer de Voorzitter, dat is weggegooid geld, zonder toestemming van de Raad, die wist van niets.

Over irrigatie en "hydroponics" gesproken, Mijnheer de Voorzitter, ik denk, dat wij door damaanleg misschien goedkoper water kunnen krijgen en in het water achter de dammen zijn de bestanddelen aanwezig, die in de "hydroponics" opgenomen moeten worden. Ik dank U.

De heer C.A.EMAN: Tot mijn blijdschap, Mijnheer de Voorzitter, heb ik kunnen vernemen, dat indien 2 "units" besteld worden en men overgaat tot modernisering van de huidige "plants", men zou kunnen komen tot een capaciteit van 7000 M^3 per dag, dat is een sprong van 2300 M^3 per dag, die we thans hebben, tot 7000 M^3. Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat wij hiermede voldoende kunnen voorzien in de waterbehoefte van de hele bevolking plus die van eventuele hier te bouwen hotels en van industrieën, die zich hier zouden kunnen komen vestigen. Het voorstel van de heer Werleman, om telkens naar behoefte deze eenheden te bestellen, vind ik zeer juist. Waarom moeten we nu een sprong maken van 2300 M^3 per dag tot 13000 M^3 per dag, zonder dat wij plannen hebben van hotels, die hier gebouwd zullen worden, of van industrieën, die zich hier willen vestigen? Ik kan niet begrijpen, Mijnheer de Voorzitter, waarom het Bestuurscollege staat op de bestelling van 5 "units".

Mijnheer de Voorzitter, verder heb ik uit het voorstel van het Bestuurscollege menen te lezen, dat men de beschikking zal krijgen over 18.000 KW aan electrische energie. In dit verband, Mijnheer de Voorzitter, zou ik de vraag willen stellen, hoeveel de capaciteit

van de Elmar thans bedraagt en wat het huidige verbruik is van de stroomafnemers. Mijnheer de Voorzitter, als we overgaan tot het produceeren van 18.000 KW aan electrische energie, dan zouden wij tot de conclusie moeten komen, dat wij zelf zullen kunnen voorzien in de electriciteitsbehoefte van dit eiland. Vanmorgen heb ik reeds de vraag gesteld, of de gedachten van het Bestuurscollege in de richting van nationalisering van het bedrijf van Elmar zijn gegaan.

Ik zou ook graag willen weten, Mijnheer de Voorzitter, of wij met 7000 M^3 water per dag voorlopig niet zouden kunnen volstaan in verband met aantrekking van industrieën op dit eiland.

Mijnheer de Voorzitter, indien we overgaan tot besteding van f. 20.000.000,--, dan gaan we speculeren. Het is geen kwestie, dat we bang zijn, dat de Lago weggaat, de kwestie is, dat wij zonder enige grond overgaan tot speculatie. Speculatie is goed, Mijnheer de Voorzitter, wanneer men de middelen daartoe heeft, maar lenen om te gaan speculeren, Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat geen enkele zakenman dat ooit heeft gedaan.

Ik vind het zeer onzakelijk om te gaan lenen en ons te binden voor f. 20.000.000,--, niet alleen dit geslacht, maar ook het nakomende geslacht. Hadden we dit geld, dan zou het misschien anders geweest zijn.

Mijnheer de Voorzitter, er worden door de heer Beaujon vergelijkingen gemaakt met Amerika, en daaruit zie ik, dat de gedachten van het Bestuurscollege meer gericht zijn op dat werelddeel, maar we kunnen moeilijk Aruba vergelijken met Amerika. Deze vergelijking gaat niet op.

Verder, Mijnheer de Voorzitter, ik geloof niet, dat wij industrieen, toerisme of wat het dan ook zij, zullen kunnen aantrekken alleen maar door opvoering van de capaciteit van de watervoorzieningsdienst van 2300 M^3 water tot 13000 M^3 water per dag. Er zijn vele andere

dingen, die op dit gebied gedaan zouden moeten worden en waar zouden we het geld vandaan krijgen, Mijnheer de Voorzitter, om aan al deze voorzieningen te kunnen voldoen? Zouden we telkenmale moeten overgaan tot leningen?

Mijnheer de Voorzitter, zoals het voorstel van het Bestuurscollege hier voor ons ligt, is dit nietvoldoende voorbereid door het Bestuurscollege. Het Bestuurscollege kan op verscheidene vragen geen antwoord geven. Ik acht, dat het Bestuurscollege de raadsleden meer tijd zal moeten geven om dit onderwerp te bestuderen, nu de geheimhouding opgeheven is, zodat de raadsleden ook van andere terzake kundigen hun advies kunnen inwinnen. Maar zoals het voorstel hier voor ons ligt, Mijnheer de Voorzitter, is het niet verantwoord onze stem daaraan te geven. Ik dank U.

De VOORZITTER: Mijne heren, het wil mij dienstig voorkomen, dat ik even hier twee of drie punten nader toelicht.

Het is inderdaad waar, dat het vorige Bestuurscollege nogal verreikende plannen had met betrekking tot de uitbreiding van onze waterdistillatie-inrichting, en dat deze plannen de bedoeling hadden niet alleen om de waterdistributie uit te breiden, maar ook om de prijs te verlagen en tevens ook electriciteit op te wekken. Evenwel hoopte men toen , dat prijsverlaging van het water mogelijk zou zijn met een kleinere omzet. Achteraf is Weir op zijn aanvankelijke calculatie teruggekomen en heeft zij ons medegedeeld, dat een lagere prijs voor het water met een kleine omzet als voorgesteld niet wel mogelijk was. Dit zal wel mogelijk zijn met een veel grotere omzet dan aanvankelijk in de bedoeling van het vorige Bestuurscollege lag.

Ik vrees, dat bij verschillende leden van dit College een zekere angst bestaat, dat de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat er ergens een paar korrels aan de een of andere strijkstok blijven hangen.

Dit lijkt ons niet wel mogelijk, om de heel eenvoudige reden, dat rechtstreeks betaald wordt aan de leveranciers. Het is natuurlijk niet onmogelijk, dat er ondershands commissieloon betaald wordt, waar we niets aan kunnen doen, maar dit zou volkomen zakelijk kunnen zijn, hoewel ik dit niet geloof, want de firma Singmaster & Breyer krijgt een afgeronde "lump-sum", slechts 2% van de totale kosten van het project. Ik kan dit waarachtig niet te hoog noemen. Ik geloof, dat de vrees voor geknoei denkbeeldig is in deze zaak. De heer Eman wilde ik als mijn persoonlijke mening te kennen geven, dat indien de zaken lopen, zoals wij niet alleen hopen, doch ook verwachten, - persoonlijk ben ik nogal somber gesteld ten opzichte van nieuwe zaken, maar ik geloof inderdaad, dat er levensvatbaarheid in deze zaak zit, tenzij alles verkeerd gaat, maar wij mogen niet leven in een 100% sombere stemming, er moet een zekere "lef" zijn, zoals de heer Henriquez zegt, om te durven optreden - dan ben ik er van overtuigd, dat deze fabriek zich zelf zal betalen niet alleen, maar dat zij ook winst zal maken. Men kan er om lachen, en men kan er treurig om zijn, maar de opzet van iedere nieuwe zaak brengt risico's met zich mede, de vraag is alleen maar, in hoeverre is de volksvertegenwoordiging bereid om deze risico's op zich te nemen.

Tenslotte zou ik aan de heer Eman willen zeggen, dat die kwestie van haast om deze bestelling te plaatsen uitsluitend ligt in deze twee dingen: In de eerste plaats zal het onnoemelijk veel duurder zijn, als we deze zaak op haar beloop laten en naar behoefte bestellen; ik hoop, dat U toch van ons aanneemt, dat wij vanzelfsprekend de mogelijkheid overwogen hebben om naar behoefte te bestellen en dat wij dit natuurlijk volgaarne gedaan zouden hebben als er maar een mogelijkheid toe bestond. Die mogelijkheid bestaat natuurlijk, het kan altijd, maar dan komt de zaak veel en veel duurder. In de

tweede plaats is het zo goed als zeker, dat wij dan de levering niet meer op tijd zullen krijgen.

De heer O.S.HENRIQUEZ, Gedeputeerde: Er valt hieraan niet veel meer toe te voegen, Mijnheer de Voorzitter. De conclusie van de heer Werleman, dat wij $ 27.500,-- hebben uitgegeven om weer te horen, dat Weir het aangewezen materiaal levert, is geheel voor rekening van de heer Werleman, Mijnheer de Voorzitter. Het doel van het rapport, van de survey-study, van Singmaster & Breyer was niet om ons te zeggen wie nu de juiste "equipment" had voor "water-plants", maar om het project zoals dit Bestuurscollege het graag had gezien, uit te werken. Ons doel was niet de doelstelling van het oude plan: alleen meer water, ons doel was, dat heb ik reeds in het begin gezegd, meer water en ook goedkoper water en ook water voor meer industrie.

De heer Werleman zegt, dat het doel van de "hydroponics" net zo goed gerealiseerd zou worden, wanneer we dammen gingen aanleggen. Ik vraag me af, Mijnheer de Voorzitter, waarom hij dat dan niet geprobeerd heeft in het verleden?

De overige punten, Mijnheer de Voorzitter, zijn hiermede toegelicht. Alleen de vraag van de heer Eman of er soms overwogen wordt om de Elmar over te nemen, omdat we zoveel stroom gaan produceren, dat we net zo goed de Elmar over kunnen nemen of nationaliseren, daar is geen sprake van, Mijnheer de Voorzitter. Onze verwachtingen zijn, dat de Elmar bereid zal zijn om de stroom, die wij kunnen produceren en zij kan gebruiken, van ons te kopen voor een interessante prijs voor beide kanten. Ik dank U.

De heer A.I.W.WIJNGAARDE: Mijnheer de Voorzitter, ik wil nog even aandikken voor zover de debatten daartoe aanleiding gegeven hebben, dat onze fractie het volste vertrouwen heeft in het Bestuurscollege

en dat we er overtuigd van zijn, dat dit Bestuurscollege, dat bij de opening van dit nieuwe Bestuurscollege ons de verzekering heeft gegeven, dat het niet bij woorden zou blijven, maar dat tot daden zou overgaan, de noodzaak inziet van maatregelen voor de toekomst. De verschillende problemen, die nu voor ons liggen, kunnen niet wachten tot alles in details is uitgewerkt en elk lid zijn goedkeuring er aan geeft. Men zegt: Hij werkt tevergeefs, die een ieder behagen wil. Als men niet inziet, waarom het Bestuurscollege deze risico's wil nemen, dan spijt ons dat ten zeerste, maar wij hebben een zodanig vertrouwen in dit Bestuurscollege en in dit grootscheepse plan, dat wij aannemen, dat het Bestuurscollege zich ten volle bewust is van de risico's, die het de generaties, die na ons volgen, oplegt. Ik dank U.

De heer Th.J.FIGAROA: Vandaag is een van de dagen, die zeker ten eeuwigen dagenin het geheugen van de Arubaanse bevolking zullen blijven voortleven. Vandaag zullen onze kinderen, geboren of ongeboren, door een partij, die met een meerderheid van niet-Arubanen wordt voortgestuwd, met onnodige schulden worden bezwaard.

Mijnheer de Voorzitter, voor ons ligt een voorstel van het Bestuurscollege, dat op dit moment ook uit een meerderheid van niet op Aruba geborenen bestaat, om een plan goed te keuren en ons zelf en onze nazaten te verplichten daarvoor te betalen.

Ofschoon ik er een voorstander van ben om de Arubaanse bevolking van meer en goedkoper water te voorzien, kan ik in dit plan geen bewijs vinden, dat het inderdaad in de eerste plaats het welzijn van de Arubaanse bevolking voorstaat. Maar wel vind ik er het bewijs in, dat dit Bestuurscollege, zoals ook in de afdelingsvergadering naar voren gebracht, niet anders is dan een hansworst van de leider van de P.P.A., die coûte que coûte zijn zinneloze grillen aan dit Bestuurscollege opdraagt. Ofschoon een Amerikaanse firma ons de spe-

cificatie van de productie- en de distributiekosten voorlegt, was het Bestuurscollege niet in staat ons deze te verschaffen. Een bewijs, dat het Bestuurscollege er geen studie van heeft gemaakt, waar de grote verschillen schuilen tussen de huidige en voorgestelde kosten per M^3.

Maar dat zal geen verschil maken. Het Bestuurscollege pretendeert, dat de Raad vandaag nog de machtiging moet geven om verbintenissen aan te gaan - misschien zijn ze al aangegaan - die wij niet een, twee, drie, kunnen overzien. Mijnheer de Voorzitter, wat wij met een tegenwoordige productie-capaciteit van 2300 M^3 per dag en een consumptie van 2100 M^3 per dag na twee jaren met 13000 M^3 productie-capaciteit per dag moeten doen, gaat mijn verstand te boven. Als de consumptie van de bevolking zich zou verdubbelen, dan blijven we nog met een productie-capaciteit van 9800 M^3 per dag zitten. Als de Lago water gaat afnemen, dan geloof ik, dat zij niet meer dan 1000 M^3 per dag zal gebruiken. Dan blijven we nog met een overschot van 8800 M^3 productiecapaciteit zitten. Als er zich nog twee zulke industrieën als de Lago hier zullen vestigen en per dag 1000 M^3 water gebruiken, dan blijven we nog met een overschot van 6800 M^3 waardeloze en ruimte eisende productie-capaciteit zitten. En als we een blik werpen op de technische vooruitgang van de laatste zes jaar op het terrein van de verwerking van zout water tot drinkwater, dan vraag ik mij af, of het verantwoord is om nu al in de productie-capaciteit van 20 jaren later te voorzien.

In 1949 hebben wij de laatste uitbreidingen aan de bestaande installaties toegevoegd, die een investering van f. 435,-- per M^3 per dag vroeg. Vandaag zijn wij zo ver, dat wij, als wij een "plant" voor f. 3.500.000,-- bouwen, diezelfde M^3 zoetwater kunnen verkrijgen met een investering van f. 175,-- per dag. Wie weet kunnen wij na 10 jaren diezelfde M3 water niet met een investering van f. 100,-

of f. 75,-- verkrijgen? Maar deze redenering kan bij het Bestuurscollege natuurlijk geen gehoor vinden, want de baas vanuit Caracas zegt: Jullie moeten dit plan doorvoeren! Misschien hoort de Gedeputeerde in ons voorstel geen muziek, maar misschien heeft hij wel het rinkelen vanuit Caracas gehoord.

Mijnheer de Voorzitter, ik zal niet verder uitweiden over dit onvoorbereide plan en ook over de dictatoriale wijze waarop het Bestuurscollege ons prest om dit voorstel te aanvaarden. Dat zal ik overlaten aan de Arubaanse bevolking. Maar ik kan me met zulk een corrupte gang van zaken niet verenigen en op de verantwoordelijkheid van de op Aruba geboren leden van de overkant doe ik een beroep: Verlaat deze zaal samen met ons en laat ons en onze kinderen niet de wrange vruchten plukken van een beslissing van een meerderheid van niet-Arubanen.

Mijnheer de Voorzitter, wij steunen geen corruptie en dientengevolge moeten we deze zaal verlaten.

De heer A.WERLEMAN: Mijnheer de Voorzitter, mag ik even mijn afwezigheid bij de komende stemming motiveren?

Mijnheer de Voorzitter, wij zijn altijd bereid om daden te verrichten en goede daden, maar het is een zeer, zeer grote vraag of de daad, die nu door de andere partij wordt verricht, een goede is, Mijnheer de Voorzitter. Wij nemen ook risico's, maar "calculated risks",Mijnheer de Voorzitter. Die mogen wij nemen. Wij hebben geen overtuigende argumenten kunnen horen tegen ons voorstel. We mogen ons nageslacht op deze wijze, op deze onverantwoordelijke wijze, niet binden, Mijnheer de Voorzitter. Zoals de leider van de andere partij eens gezegd heeft, Mijnheer de Voorzitter, zonder een behoorlijk financieringsplan moet men niets beginnen. Toch doet zij dat, Mijnheer de Voorzitter. Ik dank U.

De heren A.Werleman, Th.J.Figaroa, C.A.Eman, J.A.Croes en D.G. Croes verlaten de zaal.

De heer O.CROES: Het verheugt mij, Mijnheer de Voorzitter, dat ons Bestuurscollege met definitieve plannen omtrent uitbreiding van de watervoorzieningsdienst is gekomen. Deze plannen zijn zeer zeker in het belang van de bevolking van Aruba. Het water wordt goedkoper en de distributieleiding in de buitendistricten kan worden uitgebreid, daar er voldoende water zal zijn en geen verlies meer geleden zal worden. Ook zal er genoeg water zijn om aan de Lago te leveren en te vermijden, dat de Lago drinkwater importeert. Bovendien zal er ook electriciteit verkocht kunnen worden.

Mijnheer de Voorzitter, tien millioen dollars is zeker een groot bedrag, maar omdat het in het belang is van Aruba kunt U op mijn steun rekenen. Ik dank U.

De heer J.R.L.BEAUJON: Mijnheer de Voorzitter, het heeft mij getroffen, dat de heer Figaroa zogenaamd zijn stem motiveerde en toen kalm opstond en wegging zonder zijn stem uit te brengen. Dat vind ik een zeer mooie gang van zaken. Men motiveert zijn stem, maar men brengt haar niet uit. Alhoewel de heer Figaroa hier niet meer aanwezig is, ben ik er van overtuigd, Mijnheer de Voorzitter, dat zowel hij als zijn nog ongeboren kinderen in de komende 20 jaren deze partij erkentelijk zullen zijn voor de beslissing, welke wij hedenavond nemen. Ik dank U.

Het voorstel van het Bestuurscollege wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter sluit de vergadering.

Goedgekeurd in de openbare vergadering van

De Secretaris, De Gezaghebber,